

Nr 145.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inköp av viss fastighet för Strängnäs hospitals räkning; given Stockholms slott den 2 mars 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Jakob Pettersson.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Pettersson, anför:

Det till Strängnäs hospital upplätta området, biskopsbostället Sundby nr 1 å Tosterön i Strängnäs socken, omfattar cirka 206 hektar, varav omkring 78 hektar utgöra odlad mark, omkring 106 hektar beteshagar och skogsmark samt omkring 22 hektar byggnadsplats.

I skrivelse den 7 februari 1928 har medicinalstyrelsen gjort framställning om inköp för hospitalets räkning av egendomen Tynäs i nämnda socken.

Nämnda fastighet, vars läge och gränser utmärkts å en till ärendet hörande karta, utgöres av hemmansdelarna Tynäs nr 1 och 2 och omfattar en areal

Bihang till riksdagens protokoll 1928. 1 saml. 121 häft. (Nr 145).

av omkring 20,5 hektar. Fastigheten är belägen å Tosterön i ungefär östlig riktning från hospitalsområdet i omedelbar anslutning till detta. Utom till hospitalsområdet gränsar fastigheten dels till Mälaren, dels till en egendom vid namn Åsby. Å fastigheten finnas följande åbyggnader, nämligen arrendatorsbostad i bottenvåning och vindsvåning, villabyggnad i två våningar, magasin, ko-, häst- och svinstall, höns hus, lada, gödselhus, mindre tvättstuga, mindre smedja samt friliggande jordkällare. Fastigheten är taxerad till 16,000 kronor, och husen äro brandförsäkrade för 32,000 kronor.

Medicinalstyrelsen har i nyssnämnda skrivelse till en början anført, att direktionen för Strängnäs hospital till styrelsen överlämnat en av utredningsmännen i C. A. Jerns stärbhus till direktionen ingiven skrift med erbjudande att till hospitalet försälja berörda egendom.

Utredningsmännen hade i nämnda skrift meddelat, att de hade för avsikt att av egendomen uppdelat ett område med en areal av omkring 3 hektar — utgörande en ekbacke med förmånligt läge vid Mälaren 1 1/2 kilometer från Strängnäs stad — till tomter. Då en dylik uppdelning kunde komma att bliva till men för hospitalet, hade utredningsmännen emellertid ansett sig först böra hembjuda egendomen till statsinköp. Utredningsmännen hade förklarat, att de beräknat fastighetens värde sålunda:

16 hektar åker à 1,000 kronor	kronor 16,000
3 » tomter, 30,000 kvm. à 40 öre.....	» 12,000
1.5 » annan mark	» 150
	Summa kronor 28,150

Utredningsmännen hade emellertid beslutit erbjuda hospitalet att inköpa egendomen för ett belopp av 27,500 kronor.

Uti det yttrande, varmed berörda erbjudande till styrelsen överlämnats av *hospitalsdirektionen*, hade direktionen anført följande.

Vad som i första hand gjorde ett statsinköp av egendomen önskvårt vore dess läge, som vore sådant, att det icke finnes någon naturlig avgränsning från hospitalets mark. Utfartsvägen från Tynäs ginge sedan gammalt över det nuvarande hospitalsområdet på relativt kort avstånd från sjukvårdsbyggnaderna, mellan dessa och ladugårdsbyggnaderna. Omläggning i väsentlig mån av denna utfartsväg vore knappast möjlig. Mot norr hade nämligen Tynäs, liksom hospitalets därintill liggande mark, en starkt markerad naturlig gräns mot en brant, delvis tvärbrant skogsås.

Genom förvärvandet av Tynäs skulle hospitalet sålunda å detta håll erhålla en synnerligen god naturlig avgränsning. Men av långt större betydelse för hospitalet vore den med förvärvandet vunna garantien mot en framtida bebyggelse av Tynäsområdet av för anstalten menlig art. Egendomens vackra läge och närhet till staden syntes innebära stora förutsättningar för den ifrågasatta utstyckningen av viss del av densamma till byggnadstomter, i synnerhet om framdeles en broförbindelse över Strängnäs sund komme till stånd. Att tillkomsten av ett egnahemssamhälle å Tynäs skulle på grund av såväl det nära grannskapet som utfartsvägens läge medföra avsevärda olägenheter för hospitalet, läge i öppen dag.

Vidare hade direktionen framhållit, att den till Tynäs hörande åkerjorden med fördel skulle kunna brukas av hospitalet, som redan förut hade jordbruk, samt att till egendomen hörande åbyggnader vore i gott skick. Därjämte hade direktionen påpekat, att i gårdens manbyggnader välbehöfliga

bostadslägenheter för anstaltspersonal skulle kunna erhållas. Priset å egendomen, 27,500 kronor, syntes direktionen ej vara oskäligt. På sålunda anförda grunder hade direktionen hemställt om inköp av egendomen i fråga.

Med anledning av en av medicinalstyrelsen hos direktionen gjord begäran om vissa närmare upplysningar angående det ifrågasatta inköpet hade direktionen sedermera till styrelsen överlämnat ett av *sysslomannen vid hospitalet* avgivet tjänstememorial i berörda ämne.

I detta memorial hade sysslomannen anført, bland annat, att de vid Tynäs befintliga lantbruksbyggnaderna vore i gott stånd och tillsammans med vid hospitalet nu befintliga dylika byggnader skulle vara fullt tillräckliga för de sammanlagda jordbrukens behov. Det vore till och med att förvänta, att genom köpet en gynnsammare disposition av samtliga lantbruksbyggnader skulle kunna vinnas, till följd av att de å Tynäs befintliga stallarna efter vissa smärre ändringar, som kunde tänkas utförda om något år, lämpade sig synnerligen väl för uppställning av ungdjur. Under de första åren vore stallarna i sitt nuvarande skick behöfliga för hospitalets dragoxar, för vilka efter rivning av den gamla ladugården vid hospitalet utrymme saknades.

Med sex par hästar, för vilket antal det nybyggda stallet vid hospitalet vore avsett, kunde behovet av dragare för de sammanlagda jordbruken anses vara tillgodosett, och även om för vissa arbeten tillfällig kraft behövde anställas, syntes någon ökning av antalet befattningshavare icke behöva ifrågakomma till följd av ett inköp av Tynäs.

De båda boningshusen å fastigheten, vilka tillsammans innehölle sju rum och två kök, skulle enligt sysslomannens uppfattning med största fördel kunna omändras till fyra lägenheter om ett rum och kök, vilken bostadstyp för närvarande icke finnes vid hospitalet, att tillika med i arrendatorsbyggnaden befintliga vindsrum uthyras till anstaltens personal.

Samtliga byggnader vore i gott stånd och väl underhållna, varför det kunde approximativt beräknas, att uppkommande ändringsarbeten å desamma kunde utföras för en kostnad av 200 kronor per rum eller tillsammans 1,800 kronor. Därtill skulle, likaledes förslagsvis beräknat, komma 1,200 kronor för upprensning av en till gården hörande brunn.

Från utredningsmännen hade erhållits medgivande, att de skulle kvarstå vid sitt försäljningsanbud till den 1 september 1928; möjlighet för hospitalet att arrendera egendomen förefunnes däremot, enligt vad utredningsmännen meddelat, icke. Ett arrende av densamma skulle i alla händelser icke undanröja den risk för tomtavsöndring och bebyggande, som varit huvudanledningen till hospitalsdirektionens framställning om inköp av egendomen.

För egen del har *medicinalstyrelsen* förklarat sig vilja ytterligare betona vad hospitalsdirektionen i Strängnäs redan framhållit angående olägenheterna av att genom den av utredningsmännen i stärbhuset ifrågasatta tomtutstyckningen ett egnahemssamhälle skulle kunna komma att uppstå alldeles invid hospitalsområdet, vilket samhälle, då annan utfartsväg från egendomen än den nuvarande ej kunde beredas, skulle vara hänvisat till denna väg för sina förbindelser med den kringliggande trakten. Att den trafik, som sålunda kunde uppkomma tvärsöver hospitalets område i närheten av sjukvårdsbyggnaderna, skulle bliva högst besvärande för hospitalet, vore uppenbart. Ett förekommande av denna olägenhet syntes styrelsen vara av så stor betydelse för hospitalet, att styrelsen ansåge sig redan av denna grund böra tillstyrka det föreslagna markinköpet. Såsom hospitalsdirektionen

framhållit, skulle emellertid även en del personalbostäder vinnas uti de å egendomen befintliga husen, vilka bostäder kunde mot hyra upplåtas åt befattningshavare vid hospitalet.

På grund av det sålunda anförda och då det begärda priset av 27,500 kronor syntes medicinalstyrelsen skäligt, har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga styrelsen att med utredningsmännen i C. A. Jerns stärbhus träffa avtal om inköp för Strängnäs hospitals räkning av ifrågasvarande egendom Tynäs för ett pris av 27,500 kronor ävensom ställa för köpet erforderliga medel till styrelsens förfogande.

I infortrat utlåtande av den 17 februari 1928 har *statskontoret* till en början erinrat, att riksdagen, som i skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 mars 1926 (nr 5 A) rörande utgifterna för budgetåret 1926—1927 under riksstatens femte huvudtitel (punkt 38) anmält, att riksdagen till uppförande av vissa lantbruksbyggnader vid Strängnäs hospital anvisat ett extra reservationsanslag å 75,000 kronor, därvid bland annat uttalat, att med den erfarenhet, som dithills vunnits, upplåtelse av jordbruk till hospitalen icke vidare syntes böra äga rum, därest ej synnerliga skäl därtill kunde anföras. Härefter har statskontoret anfört följande.

Då det emellertid i förevarande fall icke vore fråga om jordbruksupplåtelse till hospital, vid vilket jordbruksdrift icke förut förefunnes, utan om inköp av ett markområde, varigenom endast en relativt mindre utvidgning av det jordbruk, som redan bedreves vid Strängnäs hospital, skulle komma att äga rum, ville statskontoret, med hänsyn till de särskilda skäl, som i föreliggande framställning anförts för förvärvandet av nu omhandlade egendom för nämnda hospitals räkning, icke motsätta sig bifall till sagda framställning. Beträffande det för ändamålet erforderliga beloppet hade statskontoret icke funnit anledning till erinran.

Härefter har *byggnadsstyrelsen* den 1 mars 1928 i ärendet avgivit utlåtande, däri styrelsen anfört följande.

De av medicinalstyrelsen och hospitalsdirektionen anförda skälen för ett inköp av egendomen Tynäs syntes välgrundade. Den begärda köpeskillingen syntes byggnadsstyrelsen skälig, såvitt uppgifterna om därå befintliga byggnaders goda bestånd vore riktiga. Huruvida omändringen av bostadshuset kunde genomföras för en kostnad av 1,800 kronor kunde ej med säkerhet avgöras utan besiktning av byggnaderna, men syntes styrelsen icke osannolikt.

Av handlingarna i ärendet framgår, att det skulle för Strängnäs hospital kunna medföra betydande olägenheter, om den till hospitalets område gränsande egendomen Tynäs komme att kvarbliva i enskild ägo. Huvudsakligen av denna anledning har medicinalstyrelsen ansett, att det erbjudande, som gjorts om försäljning av egendomen till hospitalet, borde av staten accepteras. Av utredningen framgår därjämte, att ett förvärv för hospitalets räkning av de till egendomen hörande lantbruksbyggnaderna skulle vara till nytta för det vid hospitalet bedrivna jordbruket. Vidare synas vissa å egendomen befintliga bostadsbyggnader efter vidtagande av en del smärre ändringsarbeten med fördel kunna användas till behöflig utökning av antalet bostäder för hospitalets personal. Härigenom skulle statsverket tillföras

en inkomst, som beräknats till minst 1,000 kronor årligen. Sysslomannen vid hospitalet har uppgivit, att såväl lantbruksbyggnaderna som bostadshusen befinna sig i gott stånd, och, enligt vad jag inhämtat, besväras fastigheten icke av någon inteckning. Den för egendomen begärda köpeskillingen av 27,500 kronor finner jag vid anförda förhållanden vara skälig.

Med hänsyn till nu berörda omständigheter får jag tillstyrka, att ifrågasvarande egendom förvärvas för hospitalets räkning. Frågan härom läser böra underställas riksdagens prövning. För gäldande av kostnaderna för inköp av egendomen synes därför hos riksdagen böra äskas ett extra anslag å 27,500 kronor. Enligt vad jag av chefen för finansdepartementet inhämtat, torde nödiga medel kunna beredas å budgeten för täckande av nämnda belopp.

De kostnader, som vid ett förvärv av egendomen må bli nödvändiga för utförande av förenämnda ändringsarbeten å egendomens bostadsbyggnader m. m., hava beräknats till sammanlagt ungefär 3,000 kronor. Dessa kostnader torde böra bestridas från det under femte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till hospital och asyler.

På grund av vad jag här anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att under femte huvudtiteln, avdelningen medicinalstaten samt hälso- och sjukvården, underavdelningen sjukvårdsanstalterna, till inköp av viss fastighet för Strängnäs hospitals räkning för budgetåret 1928—1929 anvisa ett *extra* reservationsanslag av..... kronor 27,500.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Ullman.
